

Néhány ragról palóc szemmel²⁹⁶

Kik a palócok? Tudja-e ma valaki? Tudja-e az ki munkákat ír róluk anélkül, hogy ismerné őket? Tudja-e az a valaki, hogy:

– Hányfajta a palóc?

– Hányféleképpen beszél?

– Hol es élnek?

– Melyik palóc rejti a hímzésbe, melyik az építészetébe, melyik a lelke titkos zugába ősei múltjait?

S vajon hanyan tudják, hogy palóc volt: Balassa Bálint az első magyarul írni merészülő költő, Szenczi Molnár András, Szkárosi Horváth András, Fáy András a mesemondó, Blaha Lujza a nemzet csalogánya, Mikszáth Kálmán a nagy palóc, Tompa Mihály, Madách Imre, Hatvani István az ördög cimborája, Jedlik Ányos a forgony atyja, Ferenczi István, Ilosvai Selymes Pétör és sokan mások.

Tudja-e valaki, hogy a palócoknak saját rovásírásuk volt, melyben nem ismerték a magánhangzókat, azaz a nyíltanhangzókat. A palócok nem írtanak táblára, csak pálcára. A pálcá és a palóc magánhangzó nélkül nem más mint: PLC¹. Arról nem es szólnék volt: A palócok a pálcára rovott írásukat egy bizonyos helyen tarták: a palocában. Innen van a nyugati palace, s ha úgy tetszik: palota. Viszont némelyik palóc törzs lágyított, s innen van a: Palocs. Palcsó. Palocsa.

Az iskolában – nemcsak engem próbáltak így tanítani, hanem – tanítják a mai napig: A magyar nyelvben van -tlan, -tlen, ... , -dalom, -delem, ... -iglen, -iglan, stb. szóvégek (toldalékok). Ez nem igaz! E szóvégek több ragból, jeltől, képzőből tevődnek össze. Minden mássalhangzónak jelentése van.

A tőhangváltás és hangrendtörvény

Az lovas népek eredeti "szavaiban" vagy csupa magas vagy csupa mély magánhangzó van. A magashangrendű szavakhoz magas, a mélyhangrendűhöz mély toldalékok járulnak. A hangrend a palóc írásban nem jelentett gondot a hangrendtörvény szempontjából, minden magánhangzót a megfelelő hangrend szerint toldottanak be. Á ez az írás a nyelv fejlődésével elvesztette olvasásának egyértelmű jellegét².

A székely rovásírás ugyan kiírja a magánhangzókat, ám a hangrendtörvény itt nem pázol. Pl. a -ban, -ben ragoknak más más az értelme. Így a tér-ben és a tér-ban mást mást jelent, mégis a kimondhatatlan volta miatt a második nem volt vagy elveszett. A hangrendtörvény szerint írott székely rovásírás toldalékainak értelmét néha a megfelelő máshangrendű betű szerint kell értelmezni.

Egyszerű ragok

Ezen ragok csak egy mássalhangzót tartalmaznak. Itt a magánhangzók helyétől, helyzetétől függ a rag értelme. Mást jelent az -ed, mint a -de. Így van más szóvégekkel es. Mi itt a csel? A pálcán lévő írást úgy kell olvasni, hogy a pálcá függőleges helyzetben legyen. Ha látom a d betűt az e-t gondolhatom fölé (hamarabb kimondom), gondolhatom alá (későbbben mondom ki). A fölérendelt magánhangzónak teljesen ellentétes az értelme mint az alárendeltnek. Ezért nagyon fontos a betoldás. Fontos a magas és a mély hangzás betoldása es. Tehát az -ed, -de szóvégpárnak még van egy -ad, -da szóvégpárja.

Az egyszerű toldalékokat most értelmezni nem nagyon fogom. Ehez a rovásírás ismerete szükségeltetik. A mai nyelvhez nemcsak a palóc szükségeltetik, hanem a székely, avar, türk, stb. rovásírás es.

¹Ezen beük pálcára rovott alakja teljesen más ábrát mutatott.

²A KSzRS "mondatot" el lehet olvasni pl.: Koszorús, ékszeres, köszörús, kusza írás, ...

²⁹⁶ A kézirat rendelkezésre bocsátva Dr. Csámpai Ottó szíveségéből.

Többszörös szavégek

Ezen szavégek két vagy több képző kapcsolata. E képzőknek külön-külön es van értelme. Az értelem itt es a magánhangzó hangrendjétől és helyzetétől függ.

-ról, -ről. Ez a rag kettőből tevődik össze. Rá+el. Azaz: rá+ol. A köv. mondatokon rögtön látszik e toldalék kialakulása.

- A madár a fára szállt és elszállt a kerítésre.
- A madár a fára (szállt és) elszállt a kerítésre.
- A madár a fára+elszállt a kerítésre.
- A madár a fára+olszállt a kerítésre.
- A madár a fáraol szállt a kerítésre.
- A madár a fáról szállt a kerítésre.

Az első mondatban túl van halmozva az ige, ez a halmozás a másodikban már kiesik. A harmadikban az igekötő túl közel került a raghoz, a negyedikben már összeolvadnak. A következőben van a palóc kiejtés. Palóc a és o. Az utolsó a mai irodalmi kiejtés és helyesírás.

Itt az és helyett állhatnak a köv. szavak: majdan, aztán, későbbben, stb..

-tól, -től. Ta+el. ta+ol. Ehez tudni kell, hogy a ta jelentése hely³. Vezérmondat lehetne pl.

- A madár a falta szállt és elszállt a kerítésig.
- A gondolatmenet ugyanaz mint az előzőben.

-ból, -ből. Ba+ol. Tehát bemegyek és elmegyek. A vezérmondat:

- Az ember a házba ment és elment a rétre.

-nál, -nél. Itt a magas hangrendnek van megmaradt értelme: ne(m)el. Bővebben: ne(m ment)el, ne(m tűnt)el. Ha a jószág nem szökött meg, ne(m ment)el, ottmaradt a gazdánál. Hol? Nála.

A következő szavégek es összetettek, de nem palócok kiejtéséből, hanem a székely rovásírásból magyarázhatóak, bár a palóc, avar es türk rovást nem lehet kizárni. A rovásjeleket nem magyarázom csak az összetételt.

-ban, -ben. Ez ez összetett szavég. Be+n. Ma es létezik mindkettő -ba, -be illetve -n, -an, -on, -en, -ön formában. Minkettő határozói rag. Az első irányt ad, a második ezt igazolja megerősíti.

-val, -vel. V+el. A v az elején a birtokot jelenti, az el a végén a birtonak a távozását. (Az l terjesztést es jelenthet.) Pl. Ha valaki könyvvel távozott akkor a könyvnek a birtokában ment el. S ha valaki könyvvel jött, akkoron annak birtokában terjedt (felém).

-stul, -stül. Valójában stvl. Betoldva: esetvel esetével. Még a mai szóhasználatban es közel áll: Mindenestül – minden eséttel, lovastul zuhant a szakadékba – lova estével zuhant ....., Az eset-vel, szeretetvel, üdvözetvel képzés Gömör es Csík vármegyékre vall.

-atlan, etlen, -talan, telen, -tlan, tlen. Itt háromfajta fosztóképző-alak van. Az egyiket magyarázom. Ő elvtelen. Ő elv(e)t el(tész)en.

-ul, ül. Tanul. Tanvl. A tan birtokát tejeszti. Üdül. Üdvül. Az üd(eség)ct terjeszti.

-iglen, -iglan. Holtomiglan. Holtom-ig el(terjedt)an.

³ Innen van a táj (amely tály), tanya, jurta, tér, tó (tav), tova, (rak)tár, .. stb.

-alom, -elem. Az m a cél szava. Kér-cl-em. A kérés elterjesztése a cél. Hat-al-om. A hatáskör terjesztése a cél.

-dalom, -delem. Ugyanaz mint az előző, csak ki van bővítve a jövőt jelentő d szóval.

Fogadalom: megfogadta a jövőbeli terjesztését a célnak.

Riadalom: A rívást a jövőben terjeszti (megfontolt) céllal.

-andó, -endő. -en+d+ő. Meghatároztatik a jövőt ő általa. Írandó. Az ír(ás) meghatároztatik a jövőben ő (vagy valaki másnak) általa.

A következő szavégek szépen megmagyarázhatóak a rovásírásból de ezt egy köv. dolgozatban tárgyalom. Inkább köze van a székely rovásíráshoz mint a többi lovas nép rovásírásához.

-gat, -get, -hoz, -hez, -höz, -ány, -ény, -ván, -vén, -vány, -vény, -mány, mény, -ért, -ente, -int, -aly, -oly, -ely, -oszt, -aszt, -eszt, -oszt, -kodik, -kedik, -kodik, -kozik, -kezik, közik, -dogál, -dögél, -tyú, -tyü, -antyú, -entyü, -nak, -nek,

Gömöri szavégek

Gömörben még egynéhány szavég es használatos, amelyek még a palócok földjén máshol sem használatosak.

-ni, -n(y)i. A főnévi igenévre emlékeztet. Mit jelenhet az, hogy: Menyek Szücsn(y)i? Nem jelent mást, mint: Menyek Szücs(éket meglátogat)ni. A meglátogat helyet lehet pl.: megnéz, megóv. Itt évszázados kikopásokról van szó, amely a nyelv régiségére utal.

-nott, -nett, nőtt. Voltam Nagynott. Mi ez? Voltam Nagy(ék)n(ál) ott. Ez es több évszázados betűkikopásra utall. A gömöri nyelv régiességére. Tőhangváltással: Kisnett, a csödörősnött, Kovácsnott (A Kovácséknál ott), a kovácsnott (a kovácsoknál ott) stb.

-nól, -nöl. Jelentése: -éktől, -éktől. Nézzük csak meg a gondolatsort.

— Nagyéknál voltam és eljöttem.

— Nagynál voltam és eljöttem.

— Nagyná' voltam és eljöttem.

— Nagyná'(voltam és) eljöttem.

— Nagyná'(voltam és) eljöttem.

— Nagyna'(voltam és) el jöttem.

— Nagy(na' + ol) jöttem.

— Nagynól jöttem. Azaz: Nagyéktől jöttem.

Az előzőeket figyelembe véve különösebb magyarázat nem szükségeltetik a gondolatsorhoz.

Az utolsó sor ma már torlódással es használtatik. Nagynól eljöttem. Nagyéktől eljöttem⁴.

Sokan szidják a palócokat a kiejtésük miatt, pediglen a palóc nyelvjárások a legrégebbi beszélt nyelvek a Kárpátok gyűréjében. Érthetőség szempontjából az Urálon inneni ma es a nép által beszélt nyelvek közül a legrégebbi. A második helyen vannak a székely nyelvek. A latin nyelv nem (es volt?) beszélt, s Balassa Bálint korának angolságát az angol nem érti. Így van a némettel, a franciával, a szláv nyelvekkel stb. A székelyek után a harmadik helyen a baszkok vannak, majd sorrend nélkül: írek, kelták, skótok, stb., s jóval utánnuk van a többi.

Sajnos ezek a régi népek vannak a legjobban elnyomva. Némelyek meg vannak teljesen nyelvileg nyomorítva, s többiek testi, lelki, szellemi, tudati, nyelvi, gazdasági megnyomorításán különböző elnyomórendszerek összehangoltan együttműködnek.

⁴Nagy+ök+ta (hely)+e| el+...

Gömör és a Bodrogek

Az első több mint megye (Gömörország) a másik csak egy megye része. Tájegység. Viszonylag kicsi. A két vidék között a nyelvjárás merőben különbözik. Ki hinné hogy nemcsak a szókészlet, hanem a kiejtés is ugyanazon alapokra épül. Hihetetlen de a bodrogekiek használnak több gömőri a-t, bár kevesen tudatosítják.

Legyen az **a** a gömőri a betű, legyen az **á** a gömőri á. Két gömőri a (az **aa**) adja a bodrogekői, azaz az irodalmi á-t. Az **ao** kapcsolat adja a gömőri á-t. Az **oa** kötődés adja a bodrogekői (irodalmi) a-t.

írám   írā-ām   írā-om   írām

Az első az irodalmi írásmód, a második a bodrogekői kiejtés palócosan írva, a harmadik a palóc kiejtés összetétele, az utolsó a palóc betűvel írott palóc kiejtés.

Amint látszik az ígető palóc a bodrogekőiekénél is. Továbbá a bodrogekőiek előszeretettel alkalmazzák a gömőri **a**-t tartalmazó végződést, míg a gömőriek az végződésben az **a** helyett mindehol az **o** betűt alkalmazzák. A gömőri kiejtéshez szókészlethez legközelebb áll – a tőle területileg (leg)messzebb – a csiki tájszólás. E tájszólás és kettős magánhangzókra épül.

Nemcsak az igeragozásnál van ilyesmi. Figyeltessenek meg a következő példák.

Budán	Budā-ān	Budā-on	Budán
fogát	fogā-āt	fogā-ot	fogát
táskám	taskā-ām	taskā-om	táskát

Az egész magyar nyelv kettőshangzókra épül, csak már annyira megszoktuk a kettőshangzók egybeejtését, hogy létüket nem is tudatosítjuk. A mai értelemben vett magyar nyelvtan Könyves Kálmán váradi püspöksége alatt fogantatott Váradon, Krakkóban született és cseperedett fel, s a palócok földjén bujdosott Balassa Bálint koráig. Ebben nyelvtanban (Balassa korában) az a betű a palóc a-t jelentette. Akkoron a bodrogekőit még így írták: aa vagy áá. Innen vannak a régies családnevek: Gaál, Paál, stb. A reformáció korában és az áá a tiszparti á. Idővel fölöslegessé vált a betűk kettőzése, s egyszerűen az áá-ból á lett. Ugyanígy lett az éé-ből é.

Ma már nem igen hallatszik, de a palócok földjén több á volt. Csak két szót említenék. Bc atc ár és szc amc ac ar. Tárgyraggal: Bc atc árt és szc amc arc at. Tehát a palóc számár szóban bodrogekői á van. Az e betűvel sokkal bonyolultabb a helyzet, de ott is megvan: Kenyeér-kenyeret.

A gömőri - csiki nyelvtani és szókészleti hasonlóság és a fenn említett példák azt igazolják, hogy Árpád fejedelem és népei bejövetele előtt itt már a lakosság egy mai magyar nyelvhez közelálló nyelvet beszélt. Ezt figyelembe véve két lehetőség adódik Árpád népeinek nyelvi mivoltára.

Árpád népei ugyanolyan nyelven beszéltek mint az ittélők. Ebben az esetben a kettős vagy többes hon-visszafoglalás elmélete érvényesül. Tehát a Névtelen krónikásnak nincs igaza, mert ő egyszeri honfoglalásról beszél.

Ha Árpád népei más nyelven beszéltek mint az ittélők, akkoron ők az érkezők olvadtanak be, nyelvileg eltűntek, de viszont a katonai gépezetük évszázadokig működött. Ebben az esetben Árpád népeinek egy jól szervezett országba kellett érkezniük, máskülönben nem vesztették volna el nyelveiket. Ha szervezett országba kerültek akkoron ugyanolyan sorsuk volt mint későbbben a kunoknak a tatárjárás után.

Egyik esetben sem lehet a mai hivatalos értelemben magyarózott honfoglalásról beszélni. Különben is Attila országának folytonosságát a latin Hungarica igazolja legfényesebben.